

DE HAAGSE TIJDEN

Beste wensen!

Toerist in eigen stad

Pag. 3

Een Haags duivelinnetje, tevens jachtgodin

Pag. 8

KÖHLER Autoverhuur
 Wij wensen iedereen een gezond en veilig
 2025
 070-380 90 94 www.kohler.nl

De Haagse krant van alle tijden

O, o, De Haaggg...

Toen de klassieke Citroën, met de kist waarin René Bom lag, bij de Riviervismarkt uit het zicht verdween, stak ik de Jan Hendrikstraat over en liep de garage in. Ik stapte in mijn auto, daalde vijf etages en sloeg rechtsaf de Jan Hendrikstraat in. Het regent niet al te hard als ik de Torenstraat bereik. Dierenwinkel De Adelaar, waar ik ooit onze tweede en later derde en vierde kat haalde, bestaat niet meer. Het hoofdpostkantoor er schuin tegenover is ook verleden tijd. Zo'n beetje op de hoek van de Torenstraat en de Geest zat lang geleden de muziekinstrumentenwinkel Rock Palace van Cesar Zuiderwijk en Rinus Gerritsen. De Torengarage is er nog wel: 'het eerste gestapelde garagegebouw' van ons land.

Feestelijke verlichting boven het water van de Noordwal. Het gebouw waar ooit de Openbare Bibliotheek in de Bilderdijkstraat zat, bestaat nog steeds. Via de Elandstraat, met EJA, waar mijn schoonzus er 41 jaar geleden uiteindelijk in slaagde de jongste broer van Marian binnen te slepen, bereik ik de Waldeck Pyrmontkade. Ik steek de Emmakade over en passeer de Obrechtstraat.

De Groot Hertoginnelaan, waar we op uitkeken toen we met het gezin waren verhuisd naar 'de Beeklaanse paal'; de torenflat aan het einde van de Beeklaan. De President Kennedylaan.

Linksaf de Willem de Zwijgerlaan op. Ik vind een parkeerplaatsje en loop de Frederik Hendriklaan in, een van de straten die ik wel mis. Al sinds mijn verhuizing naar het Gooi in 1992, toen ik erin slaagde 'bij de radio' te gaan.

Nu wil ik er een diner opscharrelen. Hoewel de straat feestelijk is verlicht, is er zelfs op 2 december geen sprake van een 'koopavond', waar ik eigenlijk zonder meer vanuit ging. In mijn tijd als verkoper bij V&D op de Leyweg draaide ik daar volop in mee. Op 2 december 2024 blijkt de ene winkel na de andere dicht. Ik kan nog even naar binnen bij boekhandel

Verlichte Fred

Paagman. Ze hebben inmiddels al jaren een café, maar een bord vermeldt dat ze nu gesloten zijn. Daar hoeft ik dus ook niet op een avondmaaltijd te rekenen. Weer naar buiten, in wat ze in het Engels zo mooi 'drizzle' noemen.

Een paar winkels 'van vroeger': Nolten schoenen, Engering, Oele Mode. De Bloemenkiosk Fred, Paagman natuurlijk. Die andere boek- en tijdschriftenwinkel een stukje verderop... weg. IJssalon San Marco. BCC, Disco Bolland, waar ik mijn eerste lp's kocht met materiaal over de zeezenders. Domestica. Ik ga naar binnen bij pizzeria La Piazzetta op de hoek van de Antonie Duykstraat. "For one?", vraagt een vriendelijk lachend meisje. Ik krijg een klein tafeltje toegewezen. De pizza smaakt prima, net als het glas Merlot. Ze moeten alleen wel andere messen op tafel leggen, want nu krijg je de pizza nauwelijks gesneden.

Ik ga naar buiten en besluit weer tot een rondje Bekend Terrein. Ik kan de verleiding in Den Haag zelden weerstaan. Via de Valeriusstraat naar de Beeklaan met de torenflat waar mijn vader overleed. Dertien verdiepingen met op elke verdieping drie woningen. De enige galerij-lamp die niet brandt, hangt boven de deur van de woning waar mijn vader zijn gezin in onderbracht, toen hij wist dat de kanker waaraan hij leed, hem fataal zou worden.

Ik rijd de Beeklaan af, richting Laan van Meerdervoort. Rijen geparkeerde auto's. De Copernicusstraat, waar Marian is opgegroeid en waar ik als aanstaande schoonzoon mijn intrede deed. Zeer onsuccesvol, wat haar ouders betreft. Er brandt geen licht in haar vroegere huis. Schuin ertegenover zat destijds boekhandel Ran. Aan weerszijden van de straat auto's, auto's, auto's. Toen Marian een keer

het huis voor ons alleen had, heb ik er overnacht en we lagen nog maar kort in bed toen we dachten iets te horen en we ons in paniek weer aankleedden. Als haar ouders inderdaad onverwacht waren thuisgekomen en mij daar bij Marian in bed hadden aangetroffen, was ik vermoedelijk als krantenberichtje geëindigd. Vals alarm, gelukkig.

De Fahrenheitstraat. Linksaf de Valkenboskade op. Rechtsaf de Mient. Rechts zat ooit een grammofoonplatenwinkeltje. Even verderop zit, in de bocht, nu een tandartsenpraktijk waar onze huisarts en tandarts Sentius zaten. Hoe de huisarts heette weet ik niet meer. Nieuwbouw op de Mient. Van 'de pianomuur' is niets meer over. Die stenen muur was inspiratie voor een van mijn andere verhalen over het Den Haag van toen.

Vervolg op pagina 2

Copernicusstraat, waar Marian is opgegroeid en waar ik als aanstaande schoonzoon mijn intrede deed. Foto uit 1976, Dienst voor de Stadsontwikkeling, Haags Gemeentearchief

- MAAIKE WEERWAG -
 Persoonlijk & laagdrempelig
www.oktober-uitvaart.nl
 oktober uitvaartzorg
 06 55 17 26 83

 van der VLUGT GLASHANDEL v.o.f.
 Loosduinsekade 175
 2571 BW 's-Gravenhage
 Tel: 070-3603927
 info@vd-vlugt.nl
www.glashandel-vandervlugt.nl

Samen aan alles gedacht!
 UITVAARTVERZORGING
J. Henning
www.henning-uitvaart.nl
070 345 48 10
 Dag en nacht bereikbaar
Let op! Wij zijn verhuisd:
 Laan van Eik en Duinen 38, Den Haag
 (Ingang De Oude Hage)

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Zwarte Zaterdag

*Verdwaasd stopt de krantenbezorger
Trillend vallen zijn kranten op de grond
Vogels vliegen op, honden huilen plots
Een zo stille zaterdagochtend in Den Haag
Startend met de kalme Haagse rituelen
Nevels rondom het tennispark Mariahoeve
Een enorme explosie voelbaar in de hele wijk
Surrealistische beelden schrikken Den Haag wakker
Een grote vuurzee en grote zwarte rookwolken
Brokstukken vliegen dansend door de lucht
Een orkest aan sirenes maken een symfonie
Het geluid van helikopters wiekend in de lucht
Buurtbewoners trachten eerste hulp te verlenen
Verslagen kijken stadgenoten elkaar aan
De impact is enorm de ooievaar huilt
Hulpverleners gaan dag en nacht door
Een mooie zaterdag kleurt zwart
Op zondagochtend worden bloemen gelegd
Kaarsen ontstoken
Verdwaasd stopt de krantenbezorger
Trillend vallen zijn kranten op de grond
Vogels vliegen op, honden huilen plots
Cor van Welbergen*

Tonke Dragt

Voor het artikel *Ik denk dat ik beter schrijf dan teken* (De Haagse Tijden van 29 oktober) kon ik weinig gegevens over Tonke Dragt vinden. Daarom ben ik op zoek gegaan naar het adres van haar zusje Ada, zoals ik ook in dat artikel heb geschreven. Vanzelfsprekend heb ik Ada die krant toegestuurd en ze stuurde mij vervolgens deze kaart, met tekening van Tonke. "Beste Carl, hoewel ik altijd heb gedacht: ik krijg t.z.t het artikel over Tonke wel, viel De Haagse Tijden tóch als een verrassing in de bus. Wat een mooie middenpagina. En uitbundig geïllustreerd, dat zou zij (en ik ook) vast erg leuk hebben gevonden. Gedetailleerde tekst, ik kwam haar (onze!) roots weer eens tegen (Andries/ Alida) en mezelf - Ada, dus niet wat ik later werd: 'zusje van...' Ja, en dat Haagsch Genootschap, dierbare herinnering! Een mooi artikel (leuk en fijn zou ze het gevonden hebben dat er een Saurisch vers in stond!) Veel dank en hartelijke groet, Ada."
Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

Jan Sanders

In 1953 verhuisde ik van de Van Aerssenstraat 109 naar de Bunschotensestraat 101. Mijn oma zat meestal in de erker naar buiten te kijken. Plotseling zei ze tegen mijn moeder: "Daar loopt Jan Sanders." Ze kenden hem nog uit de jaren dertig in Dordrecht. Jan Sanders (1898-1970) was een handelsreiziger. Hij woonde bij zijn zuster op nummer 61. Per openbaar vervoer bereisde hij heel Nederland en ging met een grote tas vol koksbestek e.d. bij horecagelegenheden langs. Soms zocht ik hem op voor een kletspraatje en ik kreeg altijd een kwartje van hem. Hij was een fervent kroegloper en kende talloze moppen. Een ervan herinner ik me nog goed. "Op een keer ging een mevrouw naar de bakker om gevulde koeken te kopen. Ze vroeg aan de bakker: "Hoe bakken jullie die toch?" "Loopt maar even mee naar de bakkerij, dan ziet u het vanzelf." Ze ging nieuwsgierig mee. Daar zag ze de bakkersknecht met een kluitje deeg dat hij plat sloeg op zijn blote buik. Daarna deed hij een amandel in de indruk van zijn navel en legde hem in de oven. "Maar is dat niet onhygiënisch!" riep mevrouw uit. "Oh, dat valt wel mee", zei de bakker. "Dan kom je in december maar eens terug als we kerstkransen gaan bakken". Zijn er nog Hagenaars die Jan Sanders gekend hebben?

Hendrik Kouwenberg
hendrikkouwenberg@outlook.com

Te koop

Ik bied het kleermakersboek *De opleiding tot kleermaker in de loop der eeuwen* te koop aan. Het boek gaat over het kleermakersvak

vanaf 1907 tot 1983, uitgegeven door A.G. van der Steur die ook leerling was van De Technische school voor het kledingbedrijf, toen in de Waalstraat 30/32 (tot 1980) in Den Haag. Heeft u interesse? Bel mij dan op 06023898170 of via onderstaande mail. Het boek kost 35 euro, incl. verzendkosten (zolang de voorraad strekt).
Frans van Barneveld
f.van.barneveld@kpnmail.nl

Kom in beweging met ADO Den Haag OldStars Walking Football!

Ben je 60+ en verlang je naar het plezier van voetbal én gezellige kleedkamerhumor? Of zoek je een leuke manier om fit te blijven? Doe dan mee met ADO Den Haag OldStars Walking Football! Elke week wordt er een ontspannen potje Walking Football gecombineerd met wat coördinatie oefeningen, speciaal afgestemd op senioren. Geen slidings en niet rennen, wél genieten van techniek en samenspel. En voor de echte voetballiefhebbers: we spelen ook toernooien, al is meedoen geheel vrijblijvend. Bij de OldStars draait het niet alleen om voetbal, maar ook om verbinding. Start de dag met een kop koffie, deel verhalen, en beleef samen mooie momenten op en naast het veld. Word lid en ervaar 40 trainingen vol sport en plezier. Kom kijken of schrijf je in!

Meer info via c.bogers@adodenhaag.nl.

De Haagse STADSDICHTER

Victor R. Meijer • vr.meijer@hotmail.com

Kerstboom rausen

Het regende, je weet wel van die hele fijne motregen
Ik loop langs de caravan het pleintje op en neuzel tussen de kerstbomen naar eentje met een leuke prijs

Kerstboomknulletje al handenwrijvend: "dag meneer maui kerstbaumpie kopuh?"

Ik: "voor zo een prijs zie je mij met molentjes lopen? ik denk dat het wel wat goedkoper kan, je vraagt 30 euro voor een Nordman voor jou balen maar dit is toch niet meer te betalen?"

Kerstboomknulletje zet zijn wollen ijsmuts recht: "maah dan heppie wel uhn maui boompie meneer!"

Ik: "ja okay, maar ik ben Hagenees met een portemonnee van uienleer!"

Kerstboomknulletje gaf me een lach, en ik hup, in mijn auto, op weg naar de Hornbach

want iedereen roept: "die Hornbach bomen die zijn heel goed! en... ze kosten maar een joet" (10 euro)

kijk zo'n bedrag, in principe kan mijn portemonnee wel aan en eenmaal bij de Hornbach tussen de koopjesjagers zag ik alleen maar kerstbomen die in mijn handpalm kunnen staan dus ik weer terug naar die kamper met zijn gaskacheltje in de kou 30 euro neergeteld met minder tegenzin en die Hornbach, die kan van mij pas echt de boom in!!!

Vervolg voorpagina

O, o, De Haaggg...

De Geurt Volkers MAVO. Daar moest ik heen toen ik op de Hugo de Groot twee keer was blijven zitten. Maar Veronica's Norderney spoelde aan op het Scheveningse strand, de strijd om het behoud van de zender brandde in alle hevigheid los en ik had geen tijd voor school.

Ik draai de Perenstraat in: de straat waar ik de eerste negentien jaar van mijn leven woonde. Ik heb er nog altijd een zwak

Koningin Emmakade (rechts) en Waldeck Pymontkade, kruising met de Groot Hertoginnelaan. In the 'drizzle'. Foto: Harry van Reeken, Haags Gemeentearchief

voor, want ik heb een schitterende jeugd gehad en de Vruchtenbuurt was fantastisch om in op te groeien. Wij woonden op nummer 190, vlakbij de Appelstraat. Ook daar brandt geen licht, het lijkt wel een complot!

Appelstraat, Thorbeckelaan, Leyweg, Escamplaan, Soestdijksekade, Moerweg. Het Erasmusplein, de Middachtenweg en dan de Prinses Beatrixlaan, waar Marian en ik nog twee jaar hebben gewoond. Daar, in Rijswijk, kon ik de sprong naar radio maken en verkasten we naar het Gooi. We lieten Den Haag achter ons, en zelfs de hele provincie.

René van den Abeelen
rene@renevandenabeelen.net

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 60.000 exemplaren gratis af te halen op circa 300 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom Marcello & Els
Milja de Zwart

Distributie

Hubbel Den Haag

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Toerist in eigen stad

Een paar jaar geleden heb ik in De Haagse Tijden mijn ervaring als toerist in Den Haag gedeeld. Recentelijk zijn wij - mijn vrouw en zoon - op vakantie teruggekeerd naar de stad waar eens mijn wieg heeft gestaan. Mijn impressie van die mooie stad achter de duinen is er een van 'verandering'! De meest opgeschrikkende veranderingen zijn stedenbouwkundig. Onbekendheid met nieuw ontworpen stratenplannen, die je gevoel voor richting helemaal in de war gooien.

Op weg naar mijn zus rijden we vanuit Delft over de Hoornbrug Den Haag binnen. Die iconische brug is bijna onherkenbaar, het is een druk verkeersplein geworden. Kijkend in de richting Voorburg kan ik nog net een stukje van de Vliet zien. Maar waar is Motel Hoornwijk? Mijn oom Jan, alias John Verpoort, speelde hier jarenlang piano. Nu is het een groot industrieterrein met hoge kantoorgebouwen, mega winkels en enorme parkeergarages. Het dorpsachtige Rijswijk en het bijna slaperige Voorburg, zoals ik me die herinner, zijn voorgoed verbannen naar het verleden.

Een paar dagen later, als ik op zoek ben naar het hoofdkantoor in de buurt van de Prinsestraat, verdwaal ik op het binnenplein van het Hof ter Hage. Net als ik de hoop bijna opgeef, zie ik de Haagse Toren triomfantelijk omhoog rijzen achter een van die flatgebouwen. Opeens weet ik waar ik ben. Verderop, op de hoek van de Schoolstraat, was muziekhandel Servaas, waar ik met de hulp van mijn vader en de gemeente credietbank mijn eerste professionele Rogers drumstel kocht. Bij Servaas kon je voor ieder denkbaar muziekinstrument terecht, van blokfluit tot Hammond orgel of een Fender Stratocaster met bijbehorende versterker. Er was ook een grammfoon platenafdeling met een draaitafel bar waar je

Nieuwe Uitleg

met twee halve telefoonhoorns tegen je oren gedrukt kon luisteren naar een lp van je favoriete Britse band, voordat je besloot de plaat te kopen. Nu kan je aan de bar een 'pint' van je favoriete Britse bier laten tappen, want deze iconische voormalige muziekzaak is heden ten dage een grote Britse pub.

Veranderingen zijn er continu, zeker in zo'n grote stad als Den Haag. Die veranderingen ontnemen ons soms de herinneringen of plekken, waardoor we ons er zo thuis voelen. Voor sommigen was dat een borreltje in het café op de hoek. Voor een ander was het een broodje tartaar met ui van Dootje op Bleijenburg of een ijsje met slagroom van Florencia. Even naar V&D is nu ook iets van het verleden. Iets uit het verleden wat we nog steeds kunnen beleven is een middagje Scheveningen! Begin september, als de rust aan de kust is weergekeerd, is het er heerlijk vertoeven. Een van de dingen die ik soms nog wel mis, is het geruststellende geluid van de Scheveningse misthoorn die zelfs met dikke mist toch zo'n beetje over half Den Haag te horen was.

Over iets missen gesproken, thuis in Canada heeft de familie mij (te) vaak de bijna spirituele beleving horen beschrijven die ik met het eten van een rookworst bij de Hema associeer. Nu was het eindelijk zover; vader en zoon samen in de Hema op de Grote Marktstraat met een stuk rookworst

"En?" vroeg ik vol verwachting nadat hij een paar hapjes had genomen van deze traditionele Nederlandse lekkernij. "It's alright", zei hij met weinig enthousiasme. Een lang gekoesterde droom om met mijn zoon een moment van Haags verbond te vieren met een stuk rookworst van de Hema in de Grote Marktstraat ging helemaal de mist in.

Niet alles is veranderd sinds ik, nu alweer meer dan veertig jaar geleden, mijn ooievaarsnest verliet.

De Haagse humor is niet veranderd, je moet er alleen weer even aan wennen. Zoals die morgen toen ik me op het Stationsplein plotseling realiseerde dat ik mijn mobieltje vergeten was en ik de man van de fietsstalling vroeg of ik even mocht bellen, antwoordde hij zonder aarzeling en heel droogjes "gaat gang uw meneer, ik heb hier zo'n duizend fietsen staan". Maar er is ook een sarcastische humoristische rivaliteit tussen Hagenezen. Bijvoorbeeld als je iemand op de Prinsegracht tegen een ander hoort zeggen: "Nou moet

Beeldengroep op het Malieveld met wolkenkrabbers op de achtergrond

Het is rustig in september op het Scheveningse strand

je 'ns goed luisteren vriend", dan is dat niet een vriendelijk advies, maar meer een verbale uitdaging in de vorm van een lik op stuk. Canadezen daarentegen staan meer bekend om hun niet confronterende houding tegenover elkaar. Het woord 'sorry' is ingegoten in de genen van de meeste Canadezen. Vele keren per dag hoor je wel iemand sorry zeggen, want het moet wel 'nice' blijven.

Het weer was tijdens onze vakantie trouwens perfect en dat hielp omdat we vaak in de open lucht op een bus, tram of trein stonden te wachten. Onze OV-kaarten hebben we veelvuldig gebruikt. Het service personeel was altijd beleefd en netjes gekleed, ze waren het meest voortkomend als we om informatie vroegen. Alhoewel ik zelf van oordeel ben dat mijn gesproken Nederlands nog steeds behoorlijk goed is, beginnen de meeste mensen mij toch in het Engels te antwoorden. Sommige van die taalkundige uitwisselingen waren in het zogenaamde 'steenkolen Engels'. Zo ook op het treinstation in Delft, waar een vriendelijke NS medewerkster mij

dit aanraade: "You must altijd keep je koffers in the holes." Haar welgemeende advies was natuurlijk dat ik altijd goed mijn koffers in de *gaten* moest houden!

De veranderingen buiten op straat in het verkeer waren niet altijd zo bemoedigend, je neemt je leven in eigen hand bij het oversteken. De Grote Marktstraat is een, zoals dat in goed Engels heet 'a free for all'; fatbikes, scooters en fietsers, ze komen van alle kanten op je af, verbale reacties van ongenoegen door diezelfde tweewieligen 'weg' gebruikers waren niet van de lucht als we niet snel genoeg uit de weg sprongen. Net als je begint te wennen aan de drukte en het verkeerslawaai van de binnenstad wordt het ineens stil want het is 18.00 uur. De winkels in de Spuistraat sluiten hun deuren voor de dag. Ineens is Den Haag weer die ambtenarenstad van toen, waar iedereen na het werk snel huiswaarts keert om thuis samen te eten en daarna gezellig met een kopje koffie wat televisie te kijken.

Dus alsjeblieft Den Haag, verander niet te veel want wij, de af en toe terugkerende ooievaars, vertrouwen erop dat HTM lijnen 8 en 9 ons 'for sure' en altijd naar het Scheveningse strand zullen blijven brengen. Den Haag is ons *Home away from Home!*

Alex Verpoort
alextheague@gmail.com

Mijn oom Jan, oftewel John Verpoort, genomen in de bar van Motel Hoornwijk (bij de Hoornbrug) in Rijswijk waar hij van 1962 tot 1973 piano speelde

Het interieur van Den Haag Centraal met tram er boven is futuristisch

novodent

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

- Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
- Pasvormcorrecties en reparaties
- **Gratis** behandeling aan huis
- 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
- Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort
recht t.o. halte tram 3 en 12)

www.novodent.nl

P.H. Frauenfelder

- loodgieters
- installatie
- daktechniek
- 24h service

www.phfrauenfelder.nl

<p>Vestiging Rotterdam</p> <p>Graafstroomstraat 35b 3044 AN Rotterdam</p> <p>T 010 - 850 12 00 info@phfrauenfelder.nl www.phfrauenfelder.nl</p>	<p>Vestiging Den Haag</p> <p>Oude Haagweg 617 2552 GK Den Haag</p> <p>T 070 - 325 44 40 info@phfrauenfelder.nl www.phfrauenfelder.nl</p>
--	---

Service

Sanitair

Verwarming

Woning aanpassing

Dak

Meer dan alleen verhuizen...

Vrijblijvende offerte?
BEL: 070 - 306 16 96

Seniorenverhuizing
Volledig verzorgd!

Woningontuiming
Huur- en koopwoning

Schilderen en kluswerk
Stofferen en behangen

Spoedoplevering
Binnen 7 dagen leeg

de beste in
VERHUZEN EN ONTRUIMEN
Seniorenhulp Nederland

www.seniorenhulp.com

de SUITE

beter slapen in eigen stijl

Naar wens bezoeken wij u op afspraak thuis.

makkelijk opstaan

FPS-technologie

uitgebreid programma

en zelfs als twijfelaar

Voor u gemaakt

Op zorgvuldige wijze ontwerpen we uw bed en matras, steeds weer rekening houdend met uw wensen en omstandigheden. Als voortrekkers in comfortbedden maken wij, zelfs in de twijfelarmaten, uitvoeringen met een verborgen hoog/laag functie. Zo kan uw bed of het bed van uw partner van alle functies en gemakken worden voorzien zonder dat het van het partnerbed is te onderscheiden.

Beter ontspannen met geluid

Weldadig en uiterst gewaardeerd zijn onze bedden met FPS-technologie. Subtiële geluidsgolven zorgen voor stimulering van de bloedsomloop. U komt in een diepere staat van ontspanning en slaapt beter. Deze akoestische techniek is een succesvolle toepassing voor mensen die stress of trauma ervaren, spierklachten of neuropathische pijn hebben dan wel veel spanning opbouwen, zoals bij de ziekte van Parkinson.

Showroom of advies thuis

Uw bezoek aan De Suite is beslist de moeite waard. Bedden en kasten staan fraai opgesteld en u kunt dan ook kijken in het atelier en bij de productie. Als een bezoek aan huis u beter past of u wilt een deel van uw bestaande bed behouden, dan bezoeken wij u op afspraak thuis. Bel dan voor een afspraak 0182-37 50 22

beter slapen in eigen stijl
showroom en productie: Ambachtweg 10 2841 LZ Moordrecht
di. t/m za. 10.30 -16.30 uur 0182 375 022 www.desuite.nl

Een dubbelmonument in Bezuidenhout

Den Haag heeft veel beelden en monumenten waarvan sommige een bijzondere geschiedenis hebben. Een daarvan is een gedenkteken en oorlogsmonument in één. Dat klinkt vreemd maar is het niet: het Juliana van Stolberg Monument.

Aan de Koningin Marialaan, tussen moderne gebouwen, staat het in 1930 onthulde monument ter nagedachtenis aan Juliana, gravin van Stolberg (1506-1580) stammoeder van het Huis van Oranje-Nassau. Juliana was de moeder van Willem van Oranje, de Vader des Vaderlands. Zij heeft een wat vergeten, maar zeer belangrijke rol gespeeld in de Nederlandse geschiedenis die eind negentiende eeuw pas de aandacht kreeg die het verdiende. Juliana was een weduwe met vier kinderen toen zij in het huwelijk trad met Willem van Nassau, bijgenaamd de Rijke, die op zijn beurt weduwnaar was met twee kinderen. Willem en Juliana waren net als veel leden van de Duitse adel lutheraans. Zij voelden zich geen ketter en zeker geen godslasteraar, zoals de Paus en zijn kardinalen de lutheranen beschouwden. Willem en Juliana zagen het lutheranisme als een kerkhervorming en niet als een nieuwe religie.

Toen hun eerste zoon Willem werd geboren, werd hij net als zijn andere en latere broertjes en zusjes luthers opgevoed. Op het kasteel was een hofschool ingericht waar hun kinderen en kinderen van adellijke families uit de omgeving privéles kregen. Juliana kreeg samen met Willem de Rijke nog elf kinderen, zodat hun inbreng alleen al zeventien kinderen was. De jonge Willem werd echter al op elfjarige leeftijd naar de hofschool van koning Karel V gestuurd. De koning eiste van Willem de Rijke dat de jonge Willem een katho-

Onthulling van het gedenkteken voor Juliana van Stolberg op het Louise de Colignyplein. De Koninklijke familie verlaat het plein na de plechtigheid. Foto uit 1930, Haags Gemeentearchief

lieke opvoeding zou krijgen, want anders zou zijn erfenis, het prinsdom Oranje, niet doorgaan. Willem de Rijke stemde toe en zo werd de jonge Willem prins van Oranje.

Moeder Juliana zag dit met gemengde gevoelens aan, maar zag ook dat de jonge Willem niet strikt in de leer was. Toen hij meerderjarig was geworden, schaarde hij zich achter de opstandige edelen uit Holland. Hij keerde zich af van de rooms-katholieke kerk en werd weer luthers. Als Stadhouders van Holland en Heer van Breda maakte hij grote kosten in de strijd tegen de Spanjaarden. Ondanks grote inkomsten uit zijn bezittingen en vermogens van zijn echtgenote verkeerde hij regelmatig in geldnood. Zijn moeder Juliana steunde hem echter onvoorwaardelijk en loste regelmatig zijn schulden af. Willem werd ook door zijn broers gesteund, zowel bestuurlijk (Johan) als militair (Lodewijk, Hendrik en Adolf).

Het monument

De rol van moeder Juliana achter de schermen van Willem van Oranje was niet lang duidelijk. Het heeft tot begin twintigste eeuw geduurd tot er meer aandacht voor haar kwam. Vandaar dat pas in 1925 het initiatief werd genomen een monument voor haar op te richten. Publicaties van M. Jochems, bijgenaamd De Oude Hagenaar, zorgden ervoor dat een 'Nationaal Comité tot het oprichten van een gedenkteken voor Juliana van Stolberg' werd opgericht

Het Juliana van Stolberg monument, Koningin Marialaan. Foto: Ralph Kamena, website Buitenkunst Den Haag

Deze penning zou in brons en zilver te koop worden aangeboden en de opbrengst zou ten goede komen aan het Nationaal Comité. De voorzitter van het Comité echter gaf geen toestemming. Hij was bang dat wanneer de opbrengst tegen zou vallen, dit een negatief

geraakt van deze vrouw en vernoemde haar dochter naar haar. Het was dan ook prinses Juliana die in 1930 het monument aan het Louise de Colignyplein onder grote belangstelling onthulde.

Het bombardement

De wijk Bezuidenhout werd op 3 maart 1945 getroffen door een vergissingsbombardement van de Engelsen. Hierbij kwamen ruim vijfhonderd burgers om het leven en de wijk werd grotendeels verwoest. Ook van de bebouwing rond het Louise de Colignyplein bleef weinig over. Wonder boven wonder bleef het monument gespaard en stond het fier overeind tussen de puinhopen. Bij de wederopbouw werd de wijk heringericht en was er geen plaats meer voor het Louise de Colignyplein. Het monument werd daarop honderd meter verplaatst naar wat nu de Koningin Marialaan is. Daar heeft het een zichtbare plaats gekregen, met uitzicht op de Juliana van Stolberglaan. In 1985 heeft het Nationaal Comité 4 en 5 mei op initiatief van de lokale afdeling het monument erkend als oorlogsmonument. Het heeft namelijk de oorlog overleefd en is symbool voor de omgekomen burgers. Het was het begin van een jaarlijkse herdenking, waardoor het monument nu een tweeledige betekenis heeft.

Tot slot

Juliana van Stolberg had bij haar overlijden 160 klein- en achterkleinkinderen. In de loop der eeuwen zijn door huwelijken in vrijwel alle Europese vorstenhuizen telgen te vinden die afstammen van Juliana van Stolberg. Zij wordt dan ook wel eens de moeder van alle vorstenkinderen genoemd.

Ton van der Pijl
Tonvanderpijl212@gmail.com

Onthulling van het gedenkteken voor Juliana van Stolberg op het Louise de Colignyplein. Koningin Emma en prinses Juliana in gesprek met Michel Jochems ('De Oude Hagenaar'). Foto uit 1930, Haags Gemeentearchief

onder voorzitterschap van luitenant-generaal Ph. W. Weber. Het comité zag het monument als een "eereschuld van Nederland aan Juliana van Stolberg" want zij was "de Stammoeder, de moeder van de Vader des Vaderlands".

Het comité richtte provinciale en lokale comités op om fondsen te werven. Ook werden de bestuurders in de koloniën, de ambassadeurs, consuls-generaal en consuls in het buitenland aangeschreven zodat met recht alle Nederlanders benaderd konden worden voor een bijdrage. De opbrengst viel echter tegen omdat in de brochure nogal wat aandacht aan de lutherse achtergrond van Juliana was besteed. Dit schoot in het verkeerde keelgat van de Nederlandse bisschoppen. De Kerk gaf daarop een negatief advies af voor donatie aan dit initiatief. De firma Koninklijke Begeer sprong in het gat en liet een platte penning ontwerpen door de bekende beeldhouwster Gra Rueb.

effect op zijn fondsenwerving had. Uiteindelijk werd er voldoende geld ingezameld om aan de beroemde beeldhouwer B.A.M. Ingen Housz, winnaar van de Prix de Rome, opdracht te verlenen voor het maken van het gedenkteken. Het werd een zevenzijdig monument, uitgevoerd in wit kalksteen dat wat grofkorrelig van structuur is. Het past uitstekend bij de Duits-classicistische stijl van het beeld. Centraal staat Juliana met om haar heen vijf zonen: Johan, de bestuurder met in zijn hand de Unie van Utrecht, Lodewijk, de veldheer met in zijn hand een kaart en gekleed in een harnas, Adolf en Hendrik, steunend op een zwaard, gesneuveld in de strijd en Willem van Oranje. Na de onthulling heeft de Koninklijke Begeer de penning alsnog op de markt gebracht maar nu voor eigen rekening en risico. Ze zijn antiquarisch nog steeds verkrijgbaar.

Koningin Wilhelmina was door alle publiciteit rond Juliana van Stolberg onder de indruk

Juliana van Stolbergmonument. Foto: Loek Tangel, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Wikimedia commons

Spectaculaire vondst van unieke gl

Tijdens de verkoop van afgeschreven boeken in de bibliotheek van Monster kwam ik in 1995 in het bezit van het boekwerk *Oorlogsfoto's tegen het licht*, uitgegeven in het voorjaar van 1989. Een mooi gedocumenteerde uitgave van de schrijvers Erik Somers en René Kok. In dit boek wordt verteld over de spectaculaire vondst van een grote hoeveelheid glasnegatieven uit de bezettingsjaren en over de zoektocht naar de maker ervan, die uiteindelijk een verrassende wending zal krijgen.

De locatie waar dit verhaal zich afspeelt is de (voormalige) Ambachtsschool aan het Veluweplein. Deze school werd gebouwd in 1932, in opdracht van de Vereniging tot Oprichting en Instandhouding van christelijke Nijverheidsscholen voor jongens en meisjes te 's-Gravenhage en omstreken en op 28 juni 1934 in gebruikgenomen.

Wanneer en door wie ontdekt?

De glasnegatieven waar dit artikel over gaat, werden - in eerste instantie - tijdens een verbouwing in 1965 bij toeval gevonden op de vloering van wat in die tijd nog de christelijke Ambachtsschool was, gelegen aan het Veluweplein in Den Haag. Het belang van deze vondst zag men op dat

moment niet in en om die reden besteedde men er verder ook geen aandacht aan.

In januari 1988 werden de glasnegatieven door de toenmalige leraar elektrotechniek, Remi Friskes, opnieuw ontdekt. Er was een storting in de stroomvoorziening ontstaan. Op zoek naar de oorzaak kroop Friskes door een klein luikje in het vier meter hoge klaslokaal de bovenste verdieping op en kwam terecht in een soort kruipruimte waar hij de glasnegatieven aantroef, die daar al die tijd hadden gelegen. De negatieven lagen tussen de balken, in de nabijheid van eerder genoemd luik, voorzien van een dikke laag stof. De meeste negatieven waren geordend en in doosjes opgeborgen. Helaas zijn er tijdens de

Voormalige christelijke Ambachtsschool. Bron Monumentenzorg Den Haag

“Het grootste gedeelte van de collectie bestaat uit portretfoto's van 'gewone' burgers.”

werkzaamheden in 1965 enkele honderden vertrappt. In de kruipruimte lag namelijk een grote hoeveelheid glasscherven.

Op de voorpagina van dagblad Het Binnenhof werd op 9 februari 1988 als eerste melding gemaakt van de gevonden glasnegatieven. De aandacht voor de vondst in de media riep veel reacties op. Na de publicatie van een aantal foto's in de krant herkenden mensen zichzelf. Al spoedig bleek dat er achter elke foto een verhaal schuilging. Het waren ongeveer 3500 opnamen van personen die indertijd in de Haagse Schilderswijk en de Transvaalbuurt woonden.

Begin van de zoektocht

Op initiatief van de directeur van de school, de heer Veerman, werd van een tiental negatieven een afdruk gemaakt. Voor Veerman stond vast dat het hier opnamen uit de bezettingsjaren betrof. Hij bracht het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie (RIOD) van de vondst op de hoogte en verzocht het instituut een nadar onderzoek in te stellen. Uit hoofde van hun functie als archivaris respectievelijk hoofd beeldarchief van het RIOD, waren destijds de auteurs van het later geschreven boek *Oorlogsfoto's tegen het licht* belast met het onderzoek naar de collectie. Het grootste gedeelte van de collectie bestaat uit por-

van personen van nationaalsocialistische organisaties en Duitse militairen.

De fotograaf Oudendijk werd in beginsel als maker van de foto's genoemd; hij had een kleine fotozaak aan de Hoefkade tegenover de school. De kinderen van Oudendijk veronderstelden dan ook dat met de vondst de meer dan veertig jaar als verloren gewaande fotocollectie van hun vader weer gevonden was. Nadat de familieleden de foto's bekeken hadden, werden er stappen ondernomen om langs juridische weg beslag op de collectie te laten leggen.

Achterop deze foto stond de naam van Streefkerk

In het uniform van de Kriegs Marine

glasnegatieven

Zelfportret van Streefkerk

Bij de Haagse rechtbanken eiste advocaat mr. F. van der Zwan de inbeslagneming. De directeur van het RIOD, destijds de heer Paape, reageerde direct door het inschakelen van de landsadvocaat. Deze verzocht de rechtbank niet tot inbeslagname over te gaan, alvorens beide partijen gehoord te hebben.

Toen vrij kort daarna de identiteit van de werkelijke fotograaf vastgesteld werd, was er voor de familie Oudendijk geen enkele reden meer om aanspraak te maken op de collectie. Want het verhaal kreeg na verloop van tijd een verrassende wending. Na het plaatsen van twee foto's uit de collectie op de voorpagina van De Haagsche Courant van 17 februari 1988 (een foto van een bokser en een huwelijksfoto van een Duitse soldaat met een - vermoedelijk - Nederlandse vrouw) kwam er al spoedig een bruikbare reactie. Er kwam een oude afdruk in beeld van deze bokser met op de achterzijde daarvan de naam van een fotograaf met de naam Streefkerk. Opvallend was dat op diverse foto's hetzelfde vloerkleed waar de gefotografeerde personen staan in beeld kwam. Ook het handschrift van Streefkerk met

dat van de glasnegatieven was identiek.

De identiteit van de echte fotograaf

De werkelijke fotograaf was dus Willem Streefkerk (1896-1972), geboren te 's-Gravendeel. Streefkerk werd in 1939 lid van de NSB en is dat tot het eind van de oorlog gebleven. Opvallend is dat Streefkerk nooit in uniform gekleed was. Op het moment dat - volgens Radio Oranje - de geallieerden inmiddels Breda hadden bereikt, voelde het gezin van Streefkerk de grond te heet onder haar voeten worden. Samen met haar dochter vertrok mevrouw Streefkerk naar Duitsland. Streefkerk zelf bleef in eerste instantie achter en zag nog geen reden om huis en haard achter te laten en overhaast op de vlucht te slaan. Veertien dagen later is hij alsnog vertrokken.

In februari 1945 kwam Streefkerk met zijn vrouw en dochter terug naar Nederland, waar ze in het Groningse dorp Kiel-Winderweer onderdak vonden. Bij de bevrijding van het Noorden werd de familie Streefkerk op 16 april 1945 gearresteerd. Op

Voorkant van het Boekwerk

grond van de processtukken besliste de Procureur-Fiscaal op 12 juni 1946 tot voorwaardelijke buitenvervolgingsstelling. Zijn vrouw werd op dezelfde gronden van vervolging ontslagen.

Een oplettende lezer zal zich na het lezen hiervan wellicht afvragen waar de glasnegatieven uiteindelijk terecht zijn gekomen. Welnu, na het onderzoek door het RIOD - tegenwoordig overigens NIOD geheten - is in goed overleg besloten om de glasnegatieven permanent onder te brengen bij het Haagse Gemeentearchief. Zodat deze bijzondere collectie ook voor toekomstige generaties behouden blijft.

Egbert van der Geest
egbertvandergeest@gmail.com

Dit artikel is gebaseerd op de uitgave van het eerder genoemde boekwerk *Oorlogsfoto's tegen het licht* en vindt plaats met toestemming van de auteurs.

Opperwachtmeester van de WA

Een Haags duivelinnetje, tevens jachtgodin

'Een bedompte wereld vol magie, symbolen, gezemel over het Eeuwig Zijnde, de Universele Kracht, de Oersubstantie en soortgelijke irrationele mystieke fopspenen.' 'Dit is inderdaad een onzer grootste schilderessen in haar stijl, maar bovendien een hoogstaande vrouw, voor wie het zien een actieve geestesdaad is, geboren uit liefde tot de mensen en de dingen en strevend naar de roos van de waarheid en schoonheid.'

Deze uitspraken kwam ik in een tweetal kranten tegen en dan te bedenken dat het hier over dezelfde kunstenaar gaat. U ziet het, meningen kunnen verschillen.

Angèle Thérèse Blomjous

Angèle is op 1 april 1923 in Den Haag geboren. Haar vader Josef was eigenaar van een wollenstoffenfabriek. Het gezin - Angèle had een ouder zusje - woonde op het adres Raamweg 2. Er zouden later nog een broertje en een zusje bijkomen. Toen ze een jaar of veertien was, bracht ze samen met haar moeder een bezoek aan Lourdes en dit maakte grote indruk op haar. Na het Gymnasium ging ze in 1942 naar de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. In verband met de Tweede Wereldoorlog onderbrak ze deze studie enkele jaren. Ze heeft zich in die tijd nuttig gemaakt voor het verzet, door onder meer stempels voor valse papieren te maken.

In 1946 behaalde ze de MO-akte tekenen. Haar bijnaam was in die tijd Diavola en die zou ze later veranderen in Diana, van een duivelinnetje naar de godin van de jacht. Een van haar leer-

Een deel van de Madoerastraat in 1910

meesters was Paul Citroen. In 1946 ontmoet ze de kunstschilder Frans van den Berg. Zijn voornamen zijn voluit: Franciscus Johannes Gijsbertus en hier heeft hij de naam waaronder hij bekend is geworden uit samengesteld: Johfra. Het bleek al snel dat ze veel gemeen hadden. Zowel in 1946 als in 1947 brengen ze samen enige tijd in Parijs door. Hierna gaan ze samenwonen in de zolderruimte van het appartement waar de ouders van Frans wonen. Later verhuizen ze naar de Willemstraat en in 1961 gaan ze in het huis 'met de zeven schepen' op het adres Madoerastraat 7 wonen. Naast de deur van dit huis hangt nog steeds een plaquette waar zeven schepen op staan.

Ik heb geprobeerd te achterhalen wat de betekenis hiervan is, maar dat is me niet gelukt. Op 21 maart 1952 zijn Frans en Diana getrouwd. Ze maken nog vele buitenlandse reizen en tijdens één ervan zijn ze op bezoek geweest bij de schilder Salvador Dali. In 1957 leert Frans een vriendin van Diana, de kunstenaar Els de Jager kennen. In 1962 kiest hij voor haar en hij gaat dan ook met haar samenwonen in Amsterdam. Diana noemt zich vanaf dat moment Diana Vandenberg. Pas in 1970 gaat Diana ermee akkoord om van Frans te scheiden. Ze zal tot haar dood in de Madoerastraat blijven wonen. Het gaat hier om een betrekkelijk groot huis waarin zich ook haar atelier bevond. Diana is op 5 oktober 1997 overleden.

Het meta-realisme

Het is onder kunsthistorici gebruikelijk om kunstenaars in een groep onder te brengen. Soms doet dat wat gekunsteld aan, maar vooruit. Denk maar aan woorden als impressionisten en expressionisten. Onder welke noemer past het werk van Diana Vandenberg? Men heeft hiervoor de term meta-realisme bedacht. Meta is het Griekse woord voor naast. Het gaat dan om een werkelijkheid verbonden met een andere - soms hogere - werkelijkheid, op de grens van symbolisme en surrealisme. Kunt u me nog volgen? Rond Frans van den Berg vormde zich een groepje van kunstenaars die meta-realist genoemd kunnen worden. Uiteraard Diana Vandenberg zelf, de tweede vrouw van Frans,

Diana aan het werk

Els de Jager, maar ook Frans Erkelens en Hans Koning. Het gaat hier stuk voor stuk om fijnschilders, die schildertechnisch gezien knap werk afleveren, zoals onder andere uit hun portretten blijkt. In verband met hun werk kom ik begrippen tegen als: droomwereld, magie,

nodig. Mythen zijn in feite grote spiegels waarin de mens zichzelf kan spiegelen en meer doel kan geven aan zijn leven. In de oudheid bestonden er talloze. Bij de Egyptenaren, Grieken en Romeinen droeg die mythe de cultuur. Alles was ermee verbonden. Wij kunnen niet meer

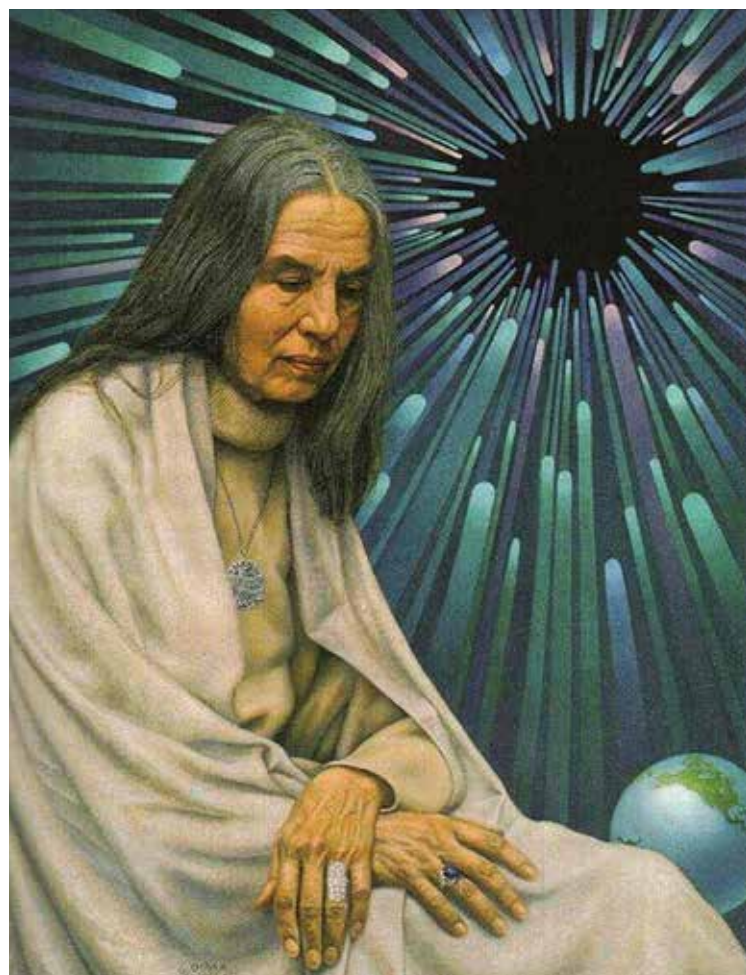
“Mythen zijn in feite grote spiegels waarin de mens zichzelf kan spiegelen en meer doel kan geven aan zijn leven.”

mystiek, gnostiek, mandala's en Yin en Yang principes. Mocht het u zo langzamerhand gaan duizelen, moet u het internet maar eens bezoeken. Daar vindt u zonder twijfel antwoord op de vraag wat al die begrippen precies inhouden.

Laat ik tot slot Diana zelf aan het woord laten. "Ik probeer nieuwe mythen te maken voor deze tijd. De Westerse mens heeft geen mythen meer. Maar ze zijn zo

werken met de oude mythe, dus moet er een nieuwe geschapen worden, want de mens heeft behoefte aan een verhaal. Een verhaal dat ons vertelt wie we zijn, waar we vandaan komen, waarheen we gaan. Als mensen hun eigen kleine verhaal kunnen verbinden met de grote mythe, dan wordt hun leven betekenisvoller. Dan zouden we ons niet zo verloren meer voelen."

Carola Smeedeik

De omslag van het boek 'Oude wijze sterke vrouwen' met een zelfportret, 1995

Een deel van de Madoerastraat

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Datsun 240Z

Tja, Datsun heb ik altijd nogal een suf merk gevonden. Leuk vond ik wel de Datsun Cherry 100A die een vriendin van mij reed. Ja, inderdaad Annemarie Starmans uit de Trompstraat die ik leerde kennen bij Dansschool Van der Meulen aan de Laan van Meerdervoort, maar dat terzijde. Maar de overige modellen vond ik niet zo spannend, tot ik onlangs een foto van de Datsun 240Z tegenkwam. Dat was voor mij weer aanleiding om mij eens in deze auto te verdiepen.

Blijkbaar heeft hij destijds niet zo'n indruk op mij gemaakt en daarbij komt nog dat ik in die tijd niet zo'n fan was van het Japanse product. Te veel blik en kunststof. Als ik nu naar deze Datsun kijk, moet ik toegeven dat het toch wel een heel bijzondere auto was voor een toch wel redelijke prijs. Een standaard 240Z met 150 pk, 2,4 liter,

6 cilinder kostte in die tijd 21.500 gulden. Een MGB GT kostte toen 17.600 gulden en een Porsche 911 T2.4 33.400 gulden. Allereerst dat design. Heel fraaie lijnen met een lange neus en een korte kont. Mooie toepassing van chromen omlijsting, ruitenwissers en bumper. Hoewel Amerika de belangrijkste afzetmarkt voor deze Datsun was, oogde hij heel

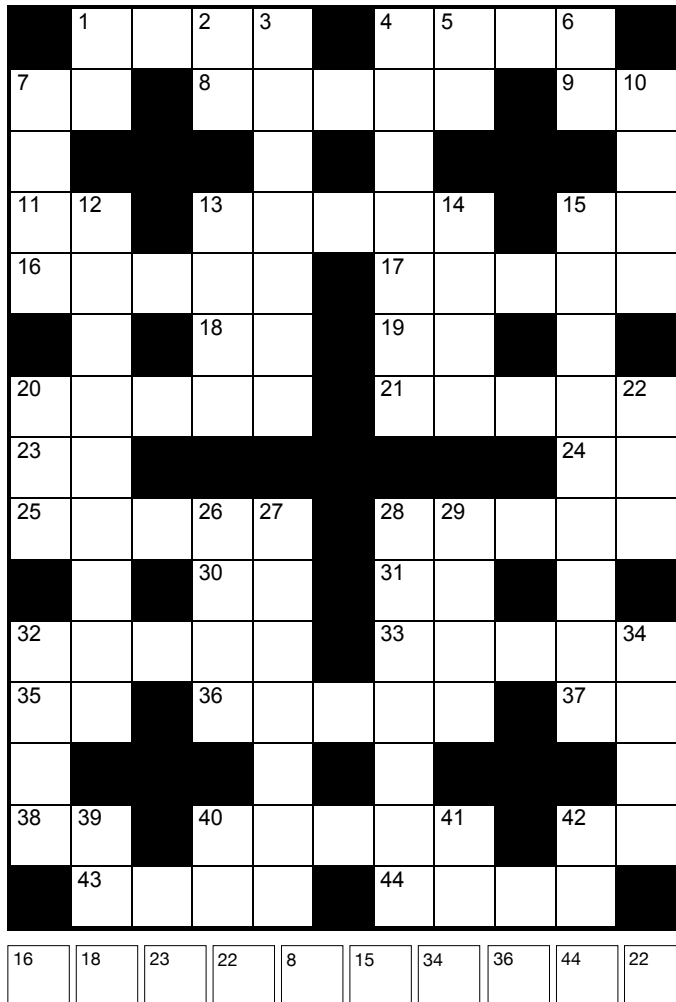
beschaafd Europees. Ook het interieur zag er fraai sportief uit. Imitatie-houten driespaaksstuur met daarachter prima klokken met nog een serie infoklokken bovenop het middenconsole. Het zitmeubilair ziet er ook on-Aziatisch mooi uit en ze zaten ook prima. Grappig was het choke-hendel op het console, direct naast de bestuurdersstoel.

Hoewel Japanse auto's destijds, en ook nu nog, bekendstaan om hun vederlichte bediening, was dat gelukkig niet zo bij deze 240Z. In zijn rijgedrag voelde hij massief aan en dat gold ook voor zijn uitlaatgeluid. Een heerlijk donkerbruine brom. Het sturen ging ook wat zwaar, maar het schakelen ging strak en soepel. Hij lustte ook een aardige slok,

één op zeven. Eigenlijk toch een heel bijzondere auto toen en zeker nu. Ik denk dat eigenaars nu een goede investering in de garage hebben staan, die hen stukken meer plezier oplevert dan een pakket papieren aandelen.

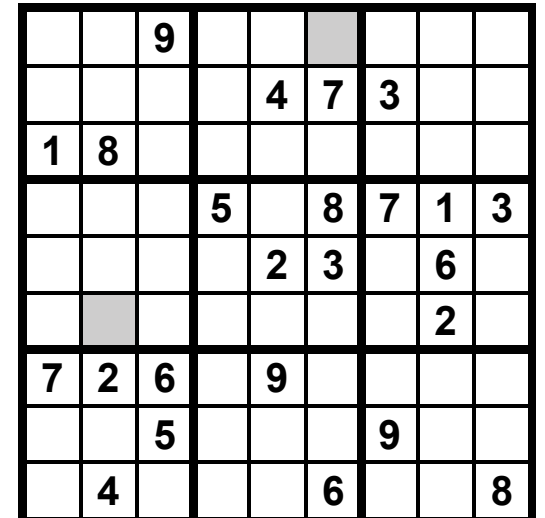
John Vroom
johnvroom@planet.nl

1 KRUISWOORDPUZZEL

Puzzels

2 SUDOKU

Horizontaal

1 onaangenaam koud 4 niet een 7 motorraces 8 zuigspeen
9 United Nations 11 voormiddag 13 veehoeve 15 kroon 16
behaagziek 17 groet 18 voor de vuist 19 ter plaatse 20 pl. in Italië
21 een weinig scheel 23 eerwaarde vader 24 bevel 25 drank 28
landbouwwerktuig 30 Noord-Holland 31 ad acta 32 ongeveer
33 woudrund 35 zangnoot 36 vrees 37 plechtige aansprektitel
38 watercloset 40 cowboyfeest 42 karaat 43 pl. in Duitsland 44
heldere ster.

Verticaal

1 Greenwichtijd 2 grondtoon 3 roeiwedstrijd 4 conflict 5 oude
lengtemaat 6 heden 7 opdracht 10 wreed heerser 12 alleenrecht
13 kier 14 kring om zon of maan 15 onhandig 20 deel v.e. wet
22 sluis 26 oorspronkelijk bewoner van Peru 27 Frans lied 28
gemanierdheid 29 deel v.e. bijenkorf 32 bemanning 34 graansoort
39 Centraal Beheer 40 radon 41 onderofficier 42 vogel.

Puzzel & Win!

Mocht u de oplossingen weten van de puzzels op deze pagina, dan maakt u kans op een Haagsche Kakker van Bakkerij Hessing!

U kunt de oplossingen tot donderdag 2 januari mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Ook lekker voor de feestdagen!

Win Haagsche Kakker

Win een lekkere Haagsche Kakker t.w.v. € 9,95. Een heerlijk gevuld krentenbrood met amandelspijs honing noten en kaneel. Dé traktatie van Den Haag.

Oplossingen vorige editie:

Kruiswoordpuzzel: Kerstkaart
Sudoku: 2-9

Wij feliciteren de winnaar van de vorige editie met een mooie prijs. De lekkere Haagsche Kakker gaat naar: *L. Stuvet*

U dient deze prijs zelf op te halen bij Bakkerij Hessing, Theresiastraat 131, Den Haag.

Kom jij weleens bij je wijkcentrum?

✓ Dé plek voor advies, ondersteuning, vrijwilligerswerk en activiteiten in de buurt. Je vindt ons door heel Den Haag: wijkz.nl

wijkz

voor elkaar

We doen meer dan je denkt!

UTS® VAN DER GEEST VERHUIZINGEN

Speciale service voor senioren

- Zorgverhuizingen
- Particuliere verhuizingen
- Int. verhuizingen
- Kunst- en antiekservice
- In- en uitpakservice
- Verhuisdirigente
- Handyman
- Inboedelopslag

T 070 399 42 41

W utsvandergeest.nl

ERKENDE VERHUIZERS

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

GRATIS TAXATIEDAGEN

Elke woensdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur

Elke WOENSDAG: munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten

Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? Moeten we die oude bankbiljetten inleveren?

Elke DONDERDAG: goud, zilver, sieraden, kunst, antiek, militaria en Pokémonkaarten

In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? Hebben die oude onderscheidingen en militaire spullen nog waarde? Zijn Pokémonkaarten interessant?

U bent niet de enige met vragen over stukken die bij u thuis liggen. Om hier een antwoord op te krijgen organiseert **Heritage Auctions Europe** deze open inloopdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Bezoek ons op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie met een kopje koffie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: **030-6063944** en www.ha-europe.com. Bel ons ook even als u meerdere zaken (bv. munten en sieraden) op 1 dag wil combineren. Tot ziens in IJsselstein!

Rouwen en vieren

Deze periode is voor veel mensen niet alleen maar feest, deze periode brengt ook verlies en eenzaamheid met zich mee. Onze cultuur geeft ook niet veel ruimte om er zomaar over te beginnen. Daarom is *Rouwen & Vieren* ontstaan, een publieke ruimte in de vorm van een glazen kas op een plein, waar iedereen welkom is en gezien wordt. Het is een plek van rouw, verbinding en troost. Op het plein rondom de Grote Kerk in Den Haag komt t/m zondag 29 december een fysieke plek voor rouw, herdenking en viering. Een neutrale plek van niemand en voor iedereen. Er is dagelijks (ook tijdens de kerstdagen) tussen 12.00-20.00 uur ruimte om een kaarsje te branden, een lint van dankbaarheid in een van de kerstbomen op te hangen of woorden te delen in het gastenboek. Te midden van de drukte van het leven is iedereen die langsluipend welkom om in de geborgenheid van de kas stil te staan bij persoonlijk verlies. Het is belangrijk om dit niet alleen te hoeven doen. De vrijwilligers van de kas bieden graag een luisterend oor of laten u juist de ruimte, daar waar de behoefte ligt.

Wanneer & waar: t/m zo 29 dec, 12.00-20.00u, Kerkplein 4

Every Brilliant Thing

Every Brilliant Thing komt terug! In december en januari is de voorstelling exclusief te zien in Den Haag. Deze hartverwarmende solo, gespeeld door Tamar van den Dop, schijnt met een ontwapenende echtheid een licht op depressie en brengt een liefdevolle ode aan het leven. 1. Ijsjes 2. Watergevechten 3. Laat opblijven en dat je dan tv mag kijken 4. De kleur geel 5. Dingen met strepen 6. Achtbanen 7. Struikelende mensen. Een kind van zeven begint te schrijven aan een lijst met alle dingen die het leven de moeite waard maken. Terwijl het kind opgroeit, groeit de lijst mee. De stem van Nina Simone. De geur van oude boeken. Dromen dat je vliegt. Als er een miljoen dingen op staan blijkt de lijst, die begon als steun voor een depressieve moeder, een reddingsboei voor het inmiddels volwassen kind.

Every Brilliant Thing is een "hilarisch grappige" (The Guardian) voorstelling, geschreven door Duncan Macmillan en geregisseerd door Erik Whien. Je bent als publiek medeverter van een hartverwarmend en hoopvol verhaal. Een unieke collectieve theaterervaring met een swingende soundtrack van jazz en soul.

Wanneer & waar: vr 27 dec t/m za 11 jan, Theater ah Spui, Spui 187
Meer info via hnt.nl

Warme Winterbieb

De winter is extra gezellig bij Bibliotheek Den Haag. De hele maand december kun je genieten van workshops, muziek, mooie lezingen en meer. Of je nu op zoek bent naar je volgende favoriete boek, een gezellig plekje om te werken of gewoon naar een rustmomentje: in de Warme Winterbieb ben je altijd welkom voor een flinke dosis warmte en gezelligheid. Je kunt onder andere: luisteren naar winterse verhalen; meedoen met workshops; genieten van muziek; een kerstwens sturen naar iemand die je niet kent.

Wanneer & waar: t/m di 31 dec, Bibliotheken in Den Haag
Meer info via bibliotheekdenhaag.nl

Carillonconcerten in de Nutstuin

Op de beiaard in de toren van de Grote Kerk worden iedere week drie bespelingen gegeven. Stadsbeiaardier Gijsbert Kok bespeelt op iedere maandag, woensdag en vrijdag het carillon van de St. Jacobstoren tussen 12.00 en 13.00 uur. Je kunt luisteren naar een programma met een groot scala aan muziekstijlen. De bespelingen zijn prima te beluisteren in de Nutstuin (ingang Jan Hendrikstraat) of rond de toren. Incidenteel is er een livestream op het YouTube-kanaal van Stichting Carillon Den Haag. Extra wordt gespeeld op Kerstavond. Eeuwenlang werd het spel in de Haagse Toren bespeeld op marktdagen. Uit de instructie, opgesteld 22 januari 1742, blijkt dat er op maandag en vrijdag vanaf 11.00 uur tenminste een uur moest worden gespeeld. Na de toren- en beiaardrestauratie tussen 1951 en 1957 werd aan de wekelijkse bespelingen de woensdag toegevoegd. Sindsdien gelden de huidige speeltijden.

Wanneer & waar: iedere ma, woe & vr, 12.00-13.00u, Nutstuin
Meer info via stichtingcarillondenhaag.nl

Flow

Flow, geregisseerd door het supertalent Gints Zilbalodis, neemt je mee op een prachtige en ontroerende reis. Deze unieke animatiefilm, die al hoog op Oscar-lijstjes prijkt, vertelt het verhaal van een jonge kat op een ondergelopen aarde. Samen met een capibara, een hond, een maki en een vogel gaat de kat op zoek naar droog land. Hun bijzondere avontuur staat symbool voor hoop en overleving, terwijl de dieren opvallend echt en herkenbaar blijven. *Flow* is pas de tweede film van Zilbalodis, maar hij wordt al de waardige opvolger van Hayao Miyazaki genoemd. Met een meeslepemde combinatie van avontuur, symboliek en adembenemende beelden, laat deze film zowel volwassenen als kinderen in verrukking achter.

Wanneer & waar: do 26 dec t/m za 4 jan, Museon-Omniversum, Stadhouderslaan 37
Meer info via museon-omniversum.nl

Basily Gipsy Band - Gipsy Party

Basily laat de de zigeunermuziek weer herleven. Een unieke mix van traditionele Balkanmuziek en Spaanse zigeunerinvloeden. Door hun ontwapenende podiumpresentatie en gedreven uitstraling weten de muzikanten hun publiek telkens weer in vervoering te brengen. The Basily Gipsy Band heeft opgetreden op prestigieuze festivals en in theaters wereldwijd, waaronder het North Sea Jazz Festival, het Django Reinhardt Festival in Frankrijk, en het Copenhagen Jazz Festival. Hoogtepunten in hun carrière zijn onder andere optredens met violist Stéphane Grappelli en gitarist Jeff Beck, en een wereldtournee met Erik Visser van Flairck.

Wanneer & waar: zo 12 jan, 15.00u, Musicon, Soestdijksekade 345
Meer info via musicon.nl

Winterse tramrit in historische tram

Dat is romantisch: in een historische tram rijden door het winterse Den Haag met alle kerstlampjes, winterse evenementen en mooie versieringen. Drie weekenden in december en twee in januari rijdt er een oude tram door de stad naar Scheveningen en weer terug. Een gids vertelt je van alles over de stad, het strand en de verschillende

winterse evenementen. De trams vertrekken vier keer per dag vanaf het Kerkplein in de binnenstad. Een rit met de tram duurt ongeveer een uur. Instappen kan bij halte Kerkplein (uitstappen eventueel bij de halte op het Zwarte Pad).

Wanneer & waar: t/m zo 12 jan, op zaterdag en zondag
Meer info via hovm.nl

HAAGSE KWESTIES

Idee voor een Haagse kwestie?
Mail naar Milja de Zwart: milja@xs4all.nl

Fotojournalist Jos van Leeuwen ruim zestig jaar in touw:

“Ik sta dag en nacht aan”

Aan de wanden tientallen politiepetten uit binnen- en buitenland. Epauletten, emblemen en de verzameling stropdassen van de legendarische Haagse wethouder Piet Vink (van 1970 tot 1986). Planken vol autootjes: brandweerswagens, ziekenauto's, politiewagens. Meer dan achthonderd registers, waarin nauwkeurig, in duidelijk handschrift, alle 58.483 onderwerpen staan die Jos van Leeuwen vanaf 1962 tot op heden vastlegde. Door zeker anderhalf miljoen keer op het knopje te drukken van zijn camera, eerst een Agfa Clack en nu een digitale Nikon.

Het is de entourage waarin ik de 76-jarige fotojournalist interview. Omdat het de zestigste verjaardag is van zijn allereerste gepubliceerde foto. Maar ik vergeet nog iets belangrijks te vermelden. Op tafel liggen piepers, die om de haverklap afgaan. Om de urgentie ervan te onderstrepen leest de computer de binnenkomende berichten ook nog eens voor. Dag en nacht.

Pieper meldt brand

We zijn net een kwartiertje aan het praten als de pieper van de brandweer afgaat. “Middelbrand bij Simonis”, leest Jos voor. Ik zie aan hem dat het begint te kriebelen. “Maar”, zegt Jos, “even afwachten. Als er na zes minuten geen nadere melding komt, is het waarschijnlijk vlam in de pan geweest.” Tien minuten later gaat de pieper weer. “O, toch raak”, leest hij. “Ik ben er nooit op tijd, die jongens van Regio15 zijn daar veel sneller”, zegt hij. Maar hij baalt.

Jos van Leeuwen was veertien toen hij in het vak rolde dat hij nu nog met grote geestdrift beoefent. Dat kwam doordat zijn vader in zijn winkel aan het Rijswijkseplein 25 niet alleen

Politiepaard te water op 31 oktober 1968

souvenirs, versnaperingen, nylons en parfums verkocht, maar ook kranten. Binnenlandse en buitenlandse. De mensen stonden ervoor in de rij, óók op zondag.

In de jaren zestig waren er maar liefst zes Haagse kranten: de Haagsche Courant, Het Binnenhof, Het Vaderland, de Nieuwe Haagsche Courant, het Haagsch Dagblad (van Het Parool) en het Haags ochtendblad het Vrije Volk. De winkel aan het Rijswijkseplein verkocht ze allemaal. En boven de winkel zat het fotopersbureau van Joop Thuring. Die had een paar fotografen in opleiding en die kwamen naar beneden, de winkel in, om te zien of de kranten hun foto's hadden afgedrukt.

Dat zette Jos aan het denken. Thuring had Het Vaderland als opdrachtgever, maar de andere vijf titels waren 'vrij'. Vanaf 1961 begon hij te fotograferen. Aanrijdingen, branden, ongelukken, schietpartijen, gijzelingen. Maar ook de begrafenisstoet van prinses Wilhelmina - alles kwam voorbij op en om het drukke Rijswijkseplein.

De foto's, die hij in het begin nog liet afdrukken, leverde hij af bij de verschillende kranten. Maar al stelden de redacties dat zeer op prijs, het duurde tot 12 september 1964 eer de Haagsche Courant een foto publiceerde: een stadsbus, die fonteinen van regenwater over de stoep van het Rijswijkseplein spoot en zo wateroverlast in Den Haag illustreerde. Sindsdien is het werk van Jos van Leeuwen niet meer weg te denken uit de krantenkolommen.

Krakende transistor

Hij stond intussen goed bekend bij politie, brandweer en ambulancemedewerkers. En zijn aanpak werd steeds professioneler. Naast de fiets en de brommer kwam er een auto. Met daarin dankzij een behulpzame brandweerman een buizen-transistor, die hem in staat stelde alle meldingen van brandweer, politie en GGD te volgen. En

Jos met zijn eerste en huidige camera

thuis in plaats van een krakende transistorradio een vaste post, waaraan hij zoveel luidsprekers aansloot dat het nieuws in het hele pand te volgen was.

Toch kwam het Jos van Leeuwen niet allemaal aanwaaien. Naar de middelbare school is hij nooit geweest: hij moest helpen in de winkel. Toen hij achttien was, overleed zijn vader en kwam zelfs aan de orde dat hij, nog geen eenentwintig, ondervoogdij zou worden geplaatst. Maar dat was hij voor. Hij verloofde zich met zijn vriendinnetje en buurmeisje Marianne en begin 1967 trouwden ze.

Samen runden ze de winkel, totdat achtereenvolgens bleek dat zowel de pijlers onder het bedrijf als de palen onder het pand rot waren. Jos moest zelfs maandenlang smerig en zwaar nachtwerk doen bij de Tankercleaning in Schiedam om de deurwaarders te kunnen betalen. Lang verhaal kort: ze sloten de winkel, richtten Fotopersburo Jos van Leeuwen op en verhuisden naar de Stationsweg.

'Geén sensatie'

Wat is het dat hem gaande houdt? “Geen sensatie”, zegt Jos resoluut. “Als ik kom, is het al gebeurd. Als ik het nog zou kunnen

verhinderen, dan zou ik dat doen. Ik zou mijn camera weggelaten en gaan helpen.” Dat dit echt zo is, bewijst de redding van een hond die in het Smidswater gevallen was. Jos was er als eerste en kon het niet aanzien. Hij legde zijn camera weg, dook in het water en haalde de hond op het droge. En daar is dus géén foto van. “Ik heb de drang om bijzondere gebeurtenissen in de stad vast te leggen. Dat beeld, waarover de volgende dag iedereen praat. Ik sta dag en nacht aan. Zeven dagen in de week.” Zijn vrouw Marianne vat treffend samen wat hem voortdrijft: “Achter elke foto zit een verhaal.”

De pieper op tafel gaat. “Aanrijding met letsel, Wolterbeekstraat”, leest hij. “Dat is twee straten verderop!” We schorten het interview even op, Jos pakt zijn opoefiets en zet er de sokken in. Ik kan hem nauwelijks bijhouden. We zijn in ieder geval de politie voor. We draaien de straat in en zien een paar vrouwen die napraten over wat er is gebeurd. Niks ernstigs, duidelijk. We keren om en hervatten het interview. Dubbel opgelucht, als het ware. Want, zegt Jos van Leeuwen: “Ik ben nog steeds zeer kwaad als iemand eerder is dan ik!”

Milja de Zwart

De eerste foto die werd gepubliceerd in de Haagsche Courant, op 12 september 1964

DUBBEL GLAS

ELZENAAR
NVM MAKELAARS · HYPOTHEKEN

Onbezorgd ontdekken.
De mooiste busreizen

Zwarte Woud en de Elzas 6-daagse busreis	reiscode: ebend06	vanaf p.p. 629
André Rieu in Londen 4-daagse busreis	reiscode: eflon01	vanaf p.p. 899
Crikvenica aan de Bloemenriviera 10-daagse busreis	reiscode: ebckv04	vanaf p.p. 1149
Het beste van Polen 12-daagse busrondreis	reiscode: eep1305	vanaf p.p. 1269
Piemonte en Veneto: wijn, wellness en cultuur 10-daagse busrondreis	reiscode: eei305	vanaf p.p. 1299
Highlands en Hebriden 12-daagse busrondreis	reiscode: eegb306	vanaf p.p. 2647

www.dejongintra.nl/busreizen of bel (0180) 457 803

HENNINK
installatietechniek b.v.
Totaalinstallateur & Vastgoedonderhoud

Al 50 jaar warmte en comfort

Hennink Installatietechniek viert met trots 50 jaar vakmanschap! Al een halve eeuw zorgen wij voor warmte en comfort, met duurzame oplossingen die klaar zijn voor de toekomst. Naast installaties zijn wij uw partner in verbouwingen, met innovatie en duurzaamheid centraal.

50 JAAR WARMTE & COMFORT

Bedankt voor uw vertrouwen de afgelopen 50 jaar en op naar de volgende mijlpalen!

FIJNE KERST EN EEN VOORSPOEDIG 2025

BEL VOOR ADVIES
(0900) 0105
(lokaal tarief)

Zinkwerf 45 | 2544 EC | Den Haag | www.hennink.info

Wij werken voor o.a.: Particulieren, bedrijfspanden, winkels & scholen en woningportefeuilles